

Ние сме дошли да Ви кажемъ, че високо цѣнимъ заслугитѣ на храмоветѣ, килиитѣ и монастиритѣ, които, поставени въ зеленитѣ гѣнки на хубавитѣ бѣлгарски планини—слѣдъ турското нашествие въ Бѣлгария — служеха като гостоприемна бащинска стрѣха, като майка пазителка на народнитѣ дѣйци, на вѣрата и езика ни. Монастиритѣ бѣха гнѣздата, гдѣто се запазиха, отхраниха и пустнаха на свобода орловитѣ мисли, които възвѣстиха зората на духовното и политическото ни възраждане. Ние признаваме, че храмоветѣ, килиитѣ, училищата и монастиритѣ бѣха крѣпоститѣ на бѣлгарската народностъ, че тѣ послужиха, като корабъ, въ който се запазиха отъ страшнитѣ вълни на робското море: езика и народността; тоя корабъ изнесе на спасителния брѣгъ народния идеалъ; той намѣри пристанището на духовната и политическата ни свобода.

На двешния день, В. В. Прѣосвещ., бѣлгарскиятъ родъ, прѣзъ тѣмнитѣ галери на 10 вѣковното ни минало, вижда Св. Кирила и Методия въ килиитѣ, като се мжчатъ да създадатъ бѣлгарска писменностъ; днесъ си спомняме за тѣмния Атонски калугеръ Паисия, който намѣри въ пепелището на бѣлгарското политическо минало нѣколко исторически искри, които той раздуха и фѣрли въ пространството надъ робския хоризонтъ, надъ мѣртвешки заспалия бѣлгарски народъ съ възклицанието: „Наука! просвѣта!“ Тоя девизъ, озаренъ отъ зорницата на новото бѣлгарско политическо утро, създаде нова ера, създаде епохата на националното пробуждане, епохата на бѣлгарското възраждане и, като фѣрли на бѣлгарския политически хоризонтъ едно съзвѣздие отъ велики имена—прати по градоветѣ, селата, горитѣ и полята орлякъ апостоли, герои, пѣвци да проповѣдатъ *новата наука*; да посѣятъ въ сърдцата на проститѣ и страхливитѣ сладкитѣ надежди за златната свобода.